

Evanjelické gymnázium, M. R. Štefánika 17, 036 01 Martin

Aby v pravde a láske rástli v Kristovi v každom smere.

Ján Alexander Sitár

spracované v rámci projektu Nenápadní hrdinovia v zápase s komunizmom

Riešiteľský tím:

Mária Šimová

Barbora Sopoligová

Marek Marton

Martin, 2014

1. Charakteristika obdobia

Obdobie, v ktorom žil náš nenápadný hrdina J. A. Sitár, bolo z hľadiska spoločenského a politického diania veľmi turbulentné. Spoločenský pohyb a s ním súvisiace premeny sa hlboko dotkli životného osudu nášho nenápadného hrdinu. V rámci jeho života môžeme identifikovať tri významné etapy:

1. Slovenské národné povstanie, 1944 – 1945.
2. Obnova demokratickej Československej republiky, 1945 – 1948.
3. Nástup totalitného komunistického režimu, 1948 – 1951.

Prvú etapu predstavuje Slovenské národné povstanie. J. A. Sitár bol jedným z aktérov ozbrojeného povstania v Turci a členom partizánskej brigády M. R. Štefánika pod vedením Viliama Žingora.¹ Od júla 1943 v Turci s ostatnými členmi brigády tajne pripravoval a organizoval povstanie. Skupina pod velením Emila Šútovca a J. A. Sitára urobila 14.4.1945 prepad priesmyku a kameňolomu pri Dubnej Skale. Tento bol od nepriateľského nemeckého vojska očistený a uvoľnený pre priechod Čsl. armády. Brigáda sa počas jej sedemmesačného pôsobenia rozrástla na vyše 1500 príslušníkov a mala 9 oddielov. Začiatkom apríla 1945 uskutočnili viacero bojových akcií, čím pomohli postupu oslobodzovacích vojsk. Brigáda sa s nimi spojila 11. 4. 1945 v Martine a na druhý deň bola rozpustená.

Obr. č. 1: Skupina najbližších spolubojovníkov Viliama Žingora, patrili medzi nich aj J. A. Sitár

¹ V priebehu druhej svetovej vojny vzniklo na Slovensku viacero partizánskych jednotiek. K najstarším a najznámejším patrila II. slovenská partizánska brigáda gen. M. R. Štefánika. Vznikla z malej skupiny, ktorú zorganizoval por. del. Viliam Žingor na jar 1944. Po príchode Veličkovho výsadku vznikla brigáda a tá sa 28. augusta 1944 rozdelila na dve: I. partizánsku brigádu gen. M. R. Štefánika (vel. st. lajt. A. M. Veličko) a II. partizánsku brigádu gen. M. R. Štefánika (vel. por. del. V. Žingor).

Obr. č. 2: J. A. Sitár (druhý sprava) na stretnutí pamätníkov povstania

Do druhej etapy - obnovenjej Československej republiky vstupoval J. A. Sitár s nádejou naplnenia ideálov SNP. Domnieval sa, že v novom štátnom zriadení budú mať ľudia, ktorí počas SNP nasadzovali svoje životy v boji za slobodu a demokraciu primerane zodpovedajúce spoločenské postavenie. Na začiatku tretej etapy spojenej s nástupom totalitného komunistického režimu bol J. A. Sitár v novembri 1949 obvinený podľa § 1 (velezrada) a § 5 (vyzvedačstvo) Trestného zákonníka s navrhovaným trestom smrti, ktorý bol neskôr prehodnotený.

Pri výmere trestu ustálil súd ako poľahčujúce okolnosti úplné doзнание a zachovalosť. Okrem už ustálených priťažujúcich okolností, ku ktorým bol vzatý zreteľ, ako k okolnostiam kvalifikačným, ustálil súd ešte aj ďalšiu priťažujúcu okolnosť a to vyšší stupeň vzdelanosti. Pri hodnotení priťažujúcich a poľahčujúcich okolností, čo do počtu a váhy, súd dospel k tomu názoru, že v zákone stanovený trest /trest smrti/ by bol príprísny a preto s použitím § 29 ods. 2 tr. zák. miesto trestu smrti vymeral obvinenému trest odňatím slobody a to, zavinenie v takej výšky, ktorú pokladal za primeranú so zreteľom na zavinenie obvineného.

Obr. č. 3: Odôvodnenie prehodnotenia vymeraného trestu a priťažujúcich okolností, medzi ktoré patrilo i vzdelanie.

528

Banská Bystrica dňa 30.3.1961.

S i t á r Ján Alexander, nar. 9.4.1924 - výpis z arch.materiálov.

V - 216

Trestné oznámenie vypracované KV-štb. Bratislava zo dňa 22.12.1949 na viac osôb medzi ktorými nachádza sa tiež S i t á r Ján Alexander, nar. 9.4.1924 v Priekope, konštruktér. V podstate obvinenia je uvedené, že S i t á r Ján Alexander, po oslobodení ako príslušník KSS stýkal sa väčšinou s ľuďmi reakčného zamerania, ako s Viliamom Žingorom a Samuelom Bibzom, o ktorých vedel, že ako býv. partizáni pracuju na tom, aby Sväz slovenských partizánov vtiahli do područia býv. DS, ktorá strana by tento sväz použila v jej nečistom straníckom boji. Tak tiež menovaný v roku 1949 dal Bielekovi a Dvorskovi dva 2 automaty, ktoré potrebovali pre ich podvratnú činnosť. V mesiaci október 1949 S i t á r Ján Alexander navštívil Alojza Ritnošíka v Martine, pri ktorej príležitosti mu Ritnošík dal Prečítať Žingorové prehlásenie ktoré obsahovalo výzvu na občanov, aby pracovali proti komunizmu a terajšiemu štát. zriadeniu. S i t á r Ján vediac o tom, že Viliam Žingor, Ladislav Nosák a ich spoločníci pracuju ilegálne na odstránení terajšieho zriadenia v ČSR, s týmito bol v priamom styku, ich činnosť podporoval, čím dával najavo svoj záporný postoj voči terajšiemu zriadeniu a svojou činnosťou sa snažil odstrániť výdobytky pracujúcej triedy v ČSR.

Za správnosť výpisu: *hruštin*

Obr. č. 4: Výpis z trestného oznámenia, ktorého podstatou je stýkanie sa s ľuďmi reakčného zamerania na čele s Viliamom Žingorom, ktorý bol našim nenápadným hrdinom v minulom ročníku projektu

Zdroj: archív ÚPN

Po odsúdení prežil celý jeden rok na samotke väznice v Komárne. Tu bol pri vypočúvaní bitý a týraný až do straty vedomia. Od novembra 1949 bol najprv istý čas v presvedčení, že bude popravený. Na smrť síce de jure odsúdený priamo nebol (taký rozsudok neexistuje), ale do cely dostával odkazy, aby čakal na istú popravu. Na súde prokurátor navrhoval doživotie, ale súd s ohľadom na jeho mladý vek ho odsúdil na 16 rokov. V roku 1960 po amnestii bol prepustený, teda si odsedel 10 a pol roka. Po prepustení z väzenia pracoval ako robotník na železnici vo Vrútkach. Neskôr sa ujal ako vývojový konštruktér a od roku 1970 pracovník strojárenského a obchodného podniku v Martine.²

² ŠTETKOVÁ, V.: Povstalecký denník - Zápisky zo Slovenského národného povstania 1944 - 1945. Bratislava, 1997

2. Charakteristika osobnosti

Náš nenápadný hrdina sa narodil 9.4.1924 v Priekope pri Martine a zomrel 27.5.2006 vo veku 83 rokov. Bol zapojený do ilegálneho protifašistického odboja v Turci. Ako príslušník partizánskej brigády M. R. Štefánika bol vo funkcii dôstojníka na štábe veliteľa brigády Viliama Žingora. Po vojne bol počas „žingoriády“ odsúdený za velezradu na 16 rokov nútených prác. Bol vyznamenaný Čs. vojnovým krížom.³ Ján Alexander Sitár sa po maturite na martinskom gymnáziu (1944) rozhodol pre štúdium evanjelickej teológie. Povstanie však jeho úmysel zmenilo a pridol sa k ilegálnemu povstaleckému odboju. Bol aktérom ozbrojeného povstania v Turci a členom Partizánskej brigády M. R. Štefánika pod vedením Viliama Žingora. Od júla 1943 v Turci s ostatnými členmi brigády tajne pripravoval a organizoval povstanie. Skupina pod velením Emila Šútovca a J. A. Sitára urobila 14.4.1945 prepad priesmyku a kameňolomu pri Dubnej Skale. Tento bol od nepriateľského nemeckého vojska očistený a uvoľnený pre priechod osloboditeľskej armády.⁴ Bol otcom dvoch detí a do konca svojho života zostal nestranný a mimo politického diania. Po prepustení z väzenia pracoval ako robotník na železnici vo Vrútkach. Neskôr sa ujal ako vývojový konštruktér a od roku 1970 pracovník strojárenského a obchodného podniku v Martine.⁵

3. Dôsledky činnosti skúmanej osobnosti

Vzhľadom na to, že k osobe nášho nenápadného hrdinu sme našli minimum verejne dostupných informačných zdrojov a ostali sme prakticky odkázaní len na archívne materiály a svedectvá pamätníkov. Rozhovor s dcérou Barbarou bol jedným z dôležitých zdrojov vysoko osobných informácií o osobe nášho hrdinu. Rozhovor s ňou sa uskutočnil 25. júla 2014 v priestoroch Biblickej školy v Martine. Z rozhovoru vyberáme pasáže týkajúce sa dôsledkov činnosti nášho nenápadného hrdinu. „*Keď bol môj otec prvýkrát ženatý, odišiel študovať do Prahy na vysokú školu. Počas jednej z prednášok sa v škole objavili traja muži v oblekoch, ktorí bez slova vzali otca preč. V tom čase bola jeho manželka tehotná a on svoju dcéru videl až ako jedenásťročnú... Takže jemu sa tá prvá rodina úplne rozpadla. Keď ho po jedenástich rokoch pustili na amnestiu, tak sa z Prahy dostal späť do Martina. V Martine žil človek, u ktorého bolo centrum bývalých väzňov a partizánov a u neho sa stretol môj otec s mojou mamou, pretože môj starý otec, mamin otec, bol tiež väznený. Tým pádom to mamu ovplyvnilo až postupne. Ja som vyrastala v zvláštnom vedomí, pretože otec predtým, ako som sa narodila, pracoval v uránových baniach v Jáchymove a všetci sa o mňa báli, či budem zdravá a v poriadku.*“

³ UHRÍN a kol.: II. Slovenská partizánska brigáda M.R Štefánika, Múzeum SNP, Banská Bystrica, 2009

⁴KOLEKTÍV: Zločiny komunizmu na Slovensku v rokoch 1945-1953 I., Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov, 2001

⁵ LENZ, R., MATULA, P.: Dokumenty k procesu s Viliamom Žingorom a spol., ÚPN Bratislava, 2009

V novembri 1949 bol vzhľadom na kontakty so skupinou Viliama Žingora a údajnú nedovolenú držbu zbraní J. A. Sitár obvinený z velezrady s navrhovaným trestom smrti a prežil celý jeden rok na samotke väznice v Komárne. Tu bol pri vypočúvaní bitý a týraný až do straty vedomia. V procese bol napokon odsúdený na 16 rokov a po 10,5 rokoch ho prepustili z väznice uránových baní Jáchymov na amnestiu. Amnestovali ho ako 34-ročného so stratou najlepších životných rokov.

Spomienka J. A. Sitára na Jáchymovské bane: *„Nezaváhali odstrániť, skoncovať so všetkými svojimi odporcami. Skoncovali s nimi ich pozatýkaním, surovým bitím, hladom, zimou, obvinením z toho, čo neurobili, ale čoho sa od nich obávali, že im nebudeme odporovať, iba útrpne, pomenovali to zločinom, hoci sami nezastupovali právo, ale len násilie a bezprávie a nič ich neoprávňovalo odpor nazvať zločinom. Zabíjali nás potupným obesením, zabitím pri výsluchu alebo pri pokuse prejsť cez hranice, pri zatýkaní alebo v otrockej robote, pri dobývaní uránovej rudy pre sovietske atómové zbrane. Oddelili nás od našich žien, našich detí a rodiny, a od ostatných ľudí za neprestupné vysoké múry alebo za viacnásobné ploty z pichľavého drôtu, osvetľované v noci, stráže vojskom a svorkami strážnych psov, v koncentračných táboroch pohraničného Jáchymova. Pri nedostatočnej strave, v nedostatočnom oblečení, v neustálej zime a bez spodného prádla v krvavých a potrhovaných uniformách po nemeckom vojsku a v otrockej robote v mokrých uránových baniach. V takýchto podmienkach pre väzňov začínalo dolovanie uránovej rudy v Jáchymove pre sovietske impérium. Takýto bol osud a údel odporcov komunistického režimu v našej krajine. Tí, o ktorých sa na tomto mieste zmieňujeme, prežívali tento útrpný režim inak.“* - napísané na Vianoce 2005⁶

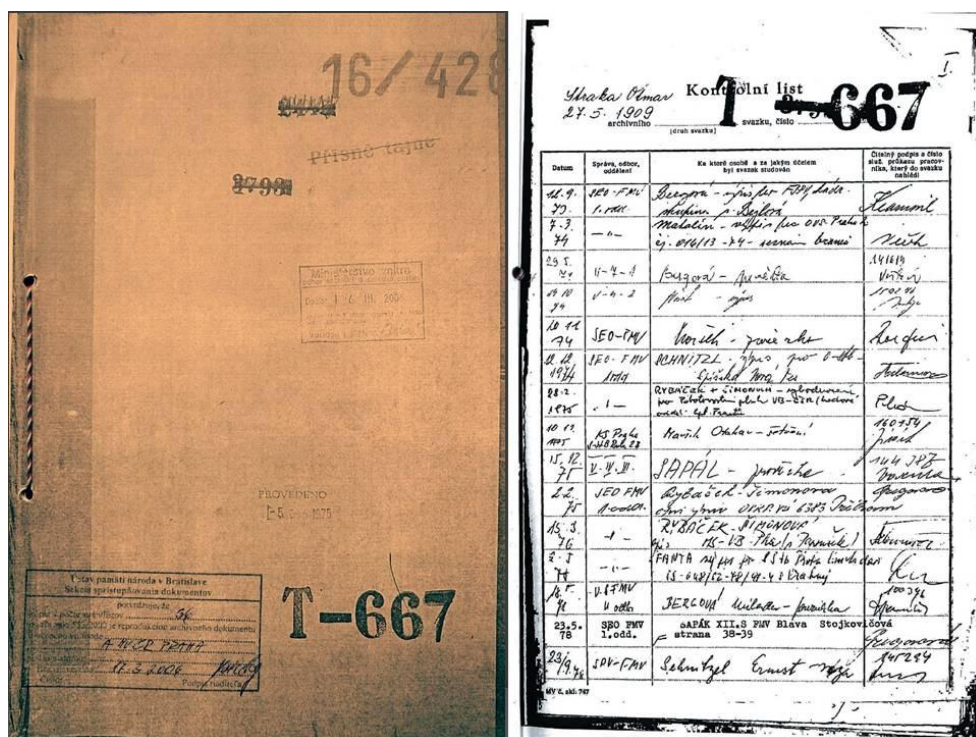

Obr. č. 5: Areál uránových baní v Jáchymove

⁶ Archív J. A. Sitára

V procese išlo okrem iného aj o presadenie historicko-ideologickej línie dvojakeho odboja a povstania – „pravého“, vedeného komunistickou stranou, a „nepravého“, vedeného a podporovaného „buržoáziou“, ktorá sa účasťou na odboji vykupovala zo spolupráce s Nemeckom. Žingor a členovia jeho skupiny boli v procese vykreslení ako symboly nepravého povstania, ktorá mala byť v procese demaskovaná a kompromitovaná.⁷ V rámci nášho bádania v archívoch ÚPN sme zistili, že ŠtB viedla na J. A. Sitára viacero spisov:

- 1) v Prahe v Archíve bezpečnostních složek sa pod signatúrou T-667 nachádza zväzok pôvodne asi BA-S a. č. 400/1, ktorý bol odstúpený z KS ZNB S ŠtB Bratislava do Prahy
- 2) v archíve ÚPN sa nachádza aj jednostranové skartačné rozhodnutie k zväzku č. 09026281
- 3) p. Sitár bol vedený i v KS ZNB S ŠtB Banská Bystrica pod signatúrou BB-V, a. č. 216 – uvedený zväzok bol však zničený.⁸

Obr. č. 6: Časti zväzku T-667 z Archívu bezpečnostních složek v Prahe, do ktorého sme mali počas tvorby našej práce možnosť nahliadnúť.

Jedným z hlavných dôsledkov činnosti J. A. Sitára je jeho osobný vklad a nasadenie života pri účasti v Slovenskom národnom povstaní. Je nesporné, že spolu s ďalšími partizánmi prispel svojím dielom k tomu, že už nie sme čosi medzi človekom a zvierat'om, a práve preto by sme sa aj prostredníctvom našej práce chceli s úctou skloniť pred každým nenápadným hrdinom, ktorý je symbolom skutočnosti, že tu dnes stojíme, nie kľáčime, ako slobodní ľudia.

⁷ PEŠEK, J.: *Odvrátená tvár totality. Politické perzekúcie na Slovensku v rokoch 1948 – 1953*. Bratislava, 1998.

⁸ archívne materiály Ústavu pamäti národa

4. Odkaz živým

Po dôkladnom oboznámení sa so životným osudom nášho nenápadného hrdinu a na základe vypočutých svedectiev ľudí, ktorí ho osobne poznali, si myslíme, že najvýstižnejšie jeho životný odkaz pri našom rozhovore sformulovala jeho dcéra Barbara a znel takto: *„Uvedomte si, ako dobre teraz žijeme a žite tento život čo najlepšie. Buďte odvážni. Tento odkaz je naozaj žiť dobre, poctivo, žiť tými témami, ktoré sú plné, ktoré majú obsah.“* Na našom hrdinovi nebolo obdivuhodné len to, že bol partizánom, odporcom režimu alebo väzňom v uránových baniach v Jáchymove. Áno, aj to môžeme obdivovať, že to všetko vôbec prežil. Ale naozaj obdivuhodné na ňom je, bolo a aj bude, že nezdal, neudal, dokázal sa vymaniť z negatívnej energie a nebol plný nenávisti aj po sklamaní, keď sa konečne dočkal roku 1989. Tí, ktorí mali byť potrestaní, neboli a dodnes si žijú spokojne na slobode... Vo svojich spomienkach o tejto dezilúzii z obdobia slobody píše takto: *„Padol režim, padli vlády, padla jediná vládnuca strana, boli rozpustené represívne nástroje, avšak všetko, čo komunisti, ich nástroje moci a prisluhovači počas svojej vlády získali, im zostáva a za žiadny zločin nie sú volaní ani k zodpovednosti, ani nie sú obvinení, ani súdení. Nik páchatel'ov zločinov nevyhl'adáva, nik ich neobviňuje, nik ich nesúdi...“*

Vo väzení prežil najlepšie roky svojho života. Napriek tomu počas tohto obdobia nezanevrel na vieru v Boha, bol horkokrvný, ale hlboko veriaci a snažil sa pomáhať svojim spoluväzňom psychicky aj fyzicky. Aj napriek bezradnosti, nespravodlivosti, úzkosti J. A. Sitár vedel každý deň prežiť dobre. Po nežnej revolúcii sa snažil „dohnať“ to, o čo ho komunistický režim obral. Po roku 1989 začal cestovať. Ako 75-ročný sa so svojím spolužiakom Milošom Frkáčom vybral na zájazd do Nórska za polárny kruh. Dcéra Barbara ho chcela na 80-ku prekvapiť výletom v balóne, ale on si kúpil motorku. Starobu prežil v Banskej Štiavnici v chalupe. Čítal a hovoril piatimi jazykmi. Žil v jednoduchých podmienkach. Keď mal sedemdesiat rokov, kúpil si počítač a príručku. Každé ráno vstával o piatej, aby „trénoval“ dve hodiny, učil sa písať všetkými desiatimi prstami na počítači. Obdivuhodné na ňom je, že nezatrpkol a nestratil chuť do života aj po tom, čo prežil.

5. Medializovanie skúmanej osobnosti

Pri vypracovaní nášho projektu sme sa museli vysporiadať s akútnym nedostatkom verejne prístupných informácií týkajúcich sa osoby a života J. A. Sitára. Aj preto sme sa rozhodli, že na základe informácií z archívu ÚPN, múzea SNP a rozhovoru s dcérou Barbarou /záznam rozhovoru sme pridali aj na [YouTube](#), na [Wikipédii](#) sme vytvorili stránku venovanú jeho osobe. Nášho nenápadného hrdinu sme medializovali aj medzi našimi spolužiakmi prostredníctvom [školskej facebookovej skupiny](#). Širšej verejnosti sme J. A. Sitára predstavili prostredníctvom článku v regionálnom informačnom portáli [Turieconline](#).

WIKIPÉDIA
Slobodná encyklopédia

Hlavná stránka
Portál komunity
Křéma
Posledné úpravy
Náhodná stránka
Pomoc
Podpora

Tlačiť/exportovať
Vytvoriť knihu
Stiahnuť ako PDF
Verzia na tlač

Nástroje
Odkazy na túto stránku
Súvisiace úpravy
Príspevky redaktora
Záznamy
Nahráť súbor
Nahráť na Commons
Špeciálne stránky
Trvalý odkaz
Informácie o stránke

Jazyky

Vytvoriť účet Prihlásiť sa Pieskovisk

Stránka používateľa Diskusia

Čítať Upraviť Upraviť zdroj Zobrazit históriu Hľadať

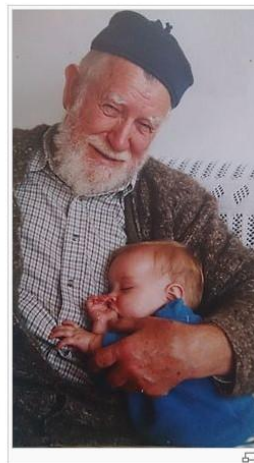
Redaktor:EGMT študent

Ján Alexander Sitár

Narodil sa 9.4.1924 v Priekope pri Martine a umrel 27.5.2006 vo veku 83 rokov. Bol zapojený do ilegálneho protifašistického odboja v Turci. Ako príslušník partizánskej brigády M.R.Štefánika bol vo funkcii osvetového dôstojníka na štábe veliteľa brigády Viliama Žingora. Po vojne bol počas „žingoriády“ odsúdený za vlezradu na 16 rokov nútených prác. Bol vyznamenaný Čs. vojnovým krížom.

Život

Po maturite (1944) na martinskom gymnáziu sa rozhodol pre evanjelickú teológiu. Povstanie však jeho úmysel zmenilo a pridal sa k ilegálnemu povstaleckému odboju. Bol aktérom ozbrojeného povstania v Turci a členom partizánskej brigády M.R.Štefánika pod vedením Viliama Žingora. Od júla 1943 v Turci s ostatnými členmi brigády tajne pripravoval a organizoval povstanie. 14.apríla 1945 skupina pod velením Emila Šútovca a J.A. Sitára urobila prepad priesmyku a kameňolomu pri Dubnej Skale. Tento bol od nepriateľského nemeckého vojska očistený a uvoľnený pre prechod Čsl. armády. Po oslobodení bol poslucháčom ČVUT v Prahe do zatknutia. V novembri 1949 bol obvinený z vlezrady s navrhovaným trestom smrti, ktorú ako reálnu možnosť žil celý jeden rok v kobke samoty väznice v Komárne, pri vypočúvaní bitý a týraný do straty vedomia. V procese odsúdený na 16 rokov. Po desiatich rokoch prepustený z väznice uranových baní Jáchymov na amnestii. V roku 1968 rehabilitovaný. Po prepustení z väznice pracoval ako robotník na železnici vo Vrútkach. Neskor ako vývojový konštruktér a od roku 1970 pracovník strojárenského a obchodného podniku v Martine. Nestranník. Hovoril štyrmi jazykmi a pôsobil ako prekladateľ odbornej literatúry. J.Alexander Sitár aj po týchto ťažkých životných skúsenostiach žil čestným, plným a tvorivým životom. Bol otcom dvoch detí a do konca svojho života zostal nestranný a mimo politického diania. Nevýrovnanie štátu s minulosťou po roku 1989, beztretnosť vinných komunistov a zachovanie komunistickej strany ho priviedli k uzavretému a nezávislému spôsobu života večného vyhostenca. Svoje skúsenosti zdokumentoval v rukopisoch. Viac o jeho živote sa dočítate v **rozhovore s dcérou Barbarou**.

TURIEC ONLINE

DOBRE SPRÁVY Z REGIONU

HISTÓRIA • PRÍRODA • TURIZMUS • FOTOSÉRIA • VŠIMLI SME SI • ZÁBAVA A ODDYCH • OZNAMY • KRESŤANIA • VISIT MARTIN • REDAKCIA A REKLAMA

Hľadať...

Titulka Kultúra Aktivity Z regiónu Podnikanie Rozhovory Zaujímavosti Lifestyle Archív

KALENDÁR PODUJAŤ • KULTÚRNE INŠTITÚCIE • OBCE A MESTÁ • RECEPTY Z REGIONU • ODPORÚČANÉ FIRMY • POHOTOVOSTNÉ LEKÁRNE • UBYTOVANIE V TURCI • WEBKAMERY

Barbara Sitárová: Môj otec by vám povedal, že na hrdinov neverí

Doporučený

Uverejnil **Matej Bórik** | utorok, 29. júl 2014, 00:00 | Tlač | E-mail

Odhodnotiť túto položku ★★★★★ (6 hlasov)

POŠLITE NÁM DOBRÚ SPRÁVU AJ VY
INFO@TURIECONLINE.SK

 Cyklotrasy
 Geocaching
 Turistické mapy
 Nahlás skládku

Meniny má : Ľubomír zajtra Mojmir

RUBRIKY

- AKTUÁLNE
- KULTÚRA
 - POZVÁNKY
- AKTIVITY
- Z REGIONU
- ROZHOVORY
- ZAÚJIMAVOSTI
 - TECHNOLÓGIE
 - HOBBY
 - SPOLOČNOSŤ
- LIFESTYLE

6. Sila solidarity

Keď sme sa počas rozhovoru s pani Barbarou opýtali, či si spomína na nejaké okamihy zo života otca, v ktorých prejavil solidaritu alebo kedy bola solidarita prejavená jemu, dostali sme nasledovnú odpoveď: *„Povedala by som, že po väzení a vojne už na solidaritu nebol priestor, pretože solidarita je spolupatričnosť, súvzťahnosť a skupina ľudí, ktorí si toto navzájom prejavujú. A to sa nedalo práve preto, že sme žili v komunizme, kde každý každému klamal a veriť sa nedalo nikomu. A tam solidarita, ktorú môj otec chcel prejavovať, sa nedala robiť – bola ilegálna. Slovo solidarita bolo zneužitie režimom. Solidarita sa objavovala na veľkých plagátoch a veľkohubí komunisti toto slovo vyslovovali na svojich obľudných stretnutiach, takže môj otec nechcel mať s tým slovom nič spoločné. Slovo solidarita stratilo svoj zmysel presne ako slovo hrdina. Ešte vo väzení by som mohla povedať, že môj otec zažil solidaritu v pravom slova zmysle. To boli najhoršie väznice, do ktorých zatvárali politických väzňov. Môj otec zažil aj Jáchymov, kde boli uväznení tí najhorší a najväčší kriminálnici spolu s politickými väzňami. Bolo zaujímavé, aká bola medzi nimi solidarita. Vtedy tí silnejší väzni pomáhali tým, ktorí to potrebovali. Skrývali im jedlo, brali za nich šichtu, ktorá bola fyzicky náročná. Dobývať urán v bani pod zemou, ktorá je navyše rádioaktívna, to je proste peklo. Môj otec učil ostatných vo väznici jazyky. Jedného človeka napríklad rok nevidel, nemal ako. Dorozumievali sa iba cez stenu a učili sa navzájom jazyky. Môj otec ho učil nemčinu a ten človek zase jeho ruštinu, vzájomne sa takto držali nad vodou. Takže silu solidarity otec počas svojho života zažil a zároveň prejavil okrem pôsobenia v SNP najmä v komunistickom väzení.“*

Obr. č. 7: Riešitelia projektu pri kladení venca k pamätníku partizánov bojujúcich v SNP.

7. Záver

Náš nenápadný hrdina zažil počas svojho života dva totalitné režimy. Svojou troškou prispel ako aktívny partizán počas SNP k pádu fašistickej totality a následne na to sa stal obeťou komunistickej mašinerie, ktorá sa snažila odkaz SNP využiť, resp. zneužiť v rámci svojej propagandy. J. A. Sitár nepatril k lídrom protifašistického ani protikomunistického odboja, nepísalo sa o ňom v novinách a pri písaní našej práce sme zistili, že dokonca ani Google o ňom nemá takmer žiadne informácie. Bol to človek, ktorý nemal rád vyprázdnené slová komunistickej propagandy, aj preto by nám podľa slov jeho dcéry Barbary povedal, že na hrdinov neverí, pretože v dobe, keď žil, hrdinovia, o ktorých sa hovorilo a ktorých vtedajší režim staval takmer na piedestál božstva, boli hrdinovia robotníckej triedy, hrdinovia socialistickej práce a hrdinovia sovietskeho zväzu... Keď v tej dobe slušný človek počul tieto slová a zároveň poznal pravú tvár komunizmu, tak sa mu robilo zle od žalúdka. Počas skúmania života J. A. Sitára a svedectiev ľudí, ktorí ho poznali, ho vnímame ako človeka, ktorý stelesňoval vlastnosti, ako je odvaha, statočnosť, pravdivosť a viera. Jeho príbeh je pre nás smutný obraz doby, kedy boli tieto hodnoty vládnucom totalitným režimom potláčané a pošliapované. Doby, na ktorú nechceme aj prostredníctvom tejto práce zabudnúť, aby sme ju niekedy v budúcnosti nemuseli opäť zažiť. Myslíme si, že napriek tomu, že J. A. Sitár žil v dobe, ktorá nepriala skutočným hrdinom, a ani on sám v nej na hrdinov neveril, tak napriek a paradoxne možno aj vďaka tomu všetkému sa pre nás jedným z tých naozajstných hrdinov stal. Veríme, že Božie mlyny melú pomaly, ale isto, a komunistickí pohlavári, ktorí si dnes žijú v ústraní pokojným životom, užívajúc si štedré výsluhové dôchodky, budú za spáchané zločiny zobraní na zodpovednosť a postavení pred spravodlivý súd. My určite aj vďaka účasti na tomto projekte na nášho nenápadného hrdinu nezabudneme a správu o dobe v ktorej žil, dobe nedávno minulej, a nám mladým predsa tak vzdialenej a nepoznanej, chceme podať ďalej.

Zoznam použitej literatúry

KOLEKTÍV: Zločiny komunizmu na Slovensku v rokoch 1945-1953 1., Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov, 2001, ISBN 80-7165-313-6

LETZ, R., MATULA, P.: Dokumenty k procesu s Viliamom Žingorom a spol., ÚPN Bratislava, 2009, ISBN 978-80-89335-15-2

PEŠEK, J.: Odvrátená tvár totality. Politické perzekúcie na Slovensku v rokoch 1948 – 1953. Bratislava, 1998.

ŠTETKOVÁ, V.: Povstalecký denník – Zápisky zo Slovenského národného povstania 1944 – 1945. Bratislava: JM Press, 1997, 71 s., s. 4. ISBN 80-85417-06-5

UHRÍN a kol.: II. Slovenská partizánska brigáda M.R Štefánika, Múzeum SNP, Banská Bystrica, 2009, ISBN 978-80-970238-0-5

Archívne materiály J. A. Sitára

Archívne materiály Ústavu pamäti národa a múzea SNP Banská Bystrica